

نشست INC5.2 ژنو؛ فرصت‌های راهبردی ایران در دیپلماسی محیط زیستی و دفاع از صنعت پتروشیمی

نشست جهانی INC5.2 در ژنو، که با هدف تدوین یک سند الزام‌آور بین‌المللی برای مقابله با آلودگی پلاستیکی برگزار شد، برای ایران نه تنها یک رویداد زیست‌محیطی بلکه یک میدان دیپلماسی چندلایه بود. حضو فعال هیئت ایرانی و سخنان دکتر حسن عباس‌زاده، معاون وزیر نفت و مدیرعامل شرکت ملی صنایع پتروشیمی، نشان داد که ایران این اجلاس را فرصتی راهبردی برای تأمین منافع ملی خود در حوزه‌های صنعت، سیاست، محیط زیست و حقوق بین‌الملل می‌داند.

حال بررسی کنیم که این اجلاس چه فرصت‌هایی برای ایران فراهم کرد و چگونه سخنان دکتر عباس‌زاده در راستای بهره‌برداری از این فرصت‌ها تنظیم شده بود:

۱. فرصت برای اثرگذاری بر سند جهانی قبل از نهایی شدن

سند INC قرار است به یک چارچوب حقوقی الزام‌آور تبدیل شود که کشورها را در زمینه تولید، مصرف و دفع پلاستیک‌ها متعهد می‌کند. ایران با حضور فعال در مراحل تدوین، می‌تواند:

- از گنجاندن بندهایی که به صنعت پتروشیمی آسیب می‌زنند جلوگیری کند
- مفاد سند را با شرایط اقتصادی و صنعتی خود تطبیق دهد
- از تحمیل تعهدات ناعادلانه بر کشورهای در حال توسعه جلوگیری کند

دکتر عباس‌زاده با تأکید بر «مدیریت مصرف» به جای «محدودیت تولید»، تلاش کرد جهت‌گیری سند را به سمت راه‌حل‌های عملی و متوازن سوق دهد.

۲. دفاع از صنعت پتروشیمی ایران در برابر محدودیت‌های جهانی

ایران یکی از صادرکنندگان بزرگ مواد پلیمری در منطقه است. اگر سند INC تولید یا صادرات این مواد را محدود کند، اقتصاد کشور آسیب می‌بیند. سخنان دکتر عباس‌زاده در این زمینه بسیار هدفمند بود. او:

- تأکید کرد که نباید فناوری‌ها و محصولات ضروری محدود شوند
 - خواستار تمرکز بر پایان چرخه عمر پلاستیک‌ها شد، نه بر تولید اولیه
 - از اصل CBDR (مسئولیت‌های مشترک اما متمایز) برای تقسیم عادلانه تعهدات استفاده کرد
- این مواضع، دفاعی هوشمندانه از زنجیره ارزش پتروشیمی ایران بود، بدون آن‌که مخالفت آشکار با اهداف زیست‌محیطی اجلاس تلقی شود.

۳. استفاده از تریبون جهانی برای طرح مسائل ژئوپلیتیکی

دکتر عباس‌زاده در بخشی از سخنانش، حملات اسرائیل و آمریکا به زیرساخت‌های غیرنظامی ایران را تهدیدی برای محیط زیست و سلامت جامعه معرفی کرد. این حرکت چند هدف را دنبال می‌کرد:

- جلب توجه جهانی به تبعات زیست‌محیطی جنگ و تجاوز
 - انتقال اعتراضات سیاسی به بستر حقوقی و اخلاقی
 - تقویت مشروعیت ایران در مجامع بین‌المللی از طریق زبان مشترک محیط زیست
- این تاکتیک، ایران را از موضع دفاعی به موضع مطالبه‌گر ارتقا داد، بدون ورود مستقیم به منازعات سیاسی.

۴. اجماع‌سازی با کشورهای هم‌نظر برای مقابله با فشار غرب

ایران در کنار کشورهای مثل روسیه و عربستان سعودی، با برخی بندهای پیشنهادی مخالفت کرد—به‌ویژه بندهایی که محدودیت در عرضه پلاستیک را مطرح می‌کردند.

این هم‌سویی، امکان تشکیل یک بلوک مذاکره‌ای را فراهم کرد که بتواند:

- از منافع کشورهای تولیدکننده دفاع کند
- در برابر فشار کشورهای غربی برای محدودسازی تولید مقاومت کند

- خواستار حمایت مالی برای کشورهای در حال توسعه شود

عباسزاده با تأکید بر «توسعه پایدار صنعتی و معیشت» تلاش کرد این اجماع را تقویت کند.

۵. فرصت برای توسعه فناوری‌های سبز و صادرات دانش بنیان

با مشارکت در فرآیند INC، ایران می‌تواند مسیر توسعه فناوری‌های زیست‌سازگار را هموار کند:

- تولید پلیمرهای زیست‌تخریب‌پذیر

- جذب سرمایه‌گذاری خارجی در حوزه فناوری سبز

- صادرات دانش فنی به کشورهای منطقه و جنوب جهانی

عباسزاده با تأکید بر «ابزار علمی، عملیاتی و منصفانه» نشان داد که ایران آماده است در مسیر نوآوری حرکت کند، به شرط آن‌که سند نهایی مانعی برای پیشرفت نباشد.

۶. تثبیت جایگاه ایران در مذاکرات جهانی محیط زیست

حضور منسجم هیئت ایرانی، شامل وزارت خارجه، نفت، صمت، محیط زیست و انجمن پلیمر، نشان داد که ایران به‌صورت سازمان‌یافته وارد مذاکرات شده. این حضور:

- اعتبار ایران را در مجامع زیست‌محیطی افزایش می‌دهد

- امکان تعامل با نهادهای بین‌المللی را فراهم می‌کند

- زمینه‌ساز مشارکت در پروژه‌های مشترک و دریافت کمک‌های فنی و مالی می‌شود

عباسزاده با قدردانی از دبیرخانه INC، تلاش کرد این تعامل را تقویت کند.

جمع‌بندی راهبردی

سخنان دکتر عباسزاده در نشست INC5.2، یک بیانیه چندلایه بود که به‌طور همزمان اهداف و فرصت‌های زیر را پوشش می‌داد:

جانبه	هدف و فرصت
صنعتی	دفاع از تولید و صادرات پتروشیمی و جلوگیری از محدودیت‌های جهانی
زیست‌محیطی	مشارکت در تدوین سند جهانی با تأکید بر مدیریت مصرف و پایان چرخه عمر پلاستیک
سیاسی	طرح حملات نظامی به ایران به‌عنوان تهدید زیست‌محیطی و انسانی
دیپلماتیک	اجماع‌سازی با کشورهای هم‌نظر و تقویت موضع ایران در مذاکرات
فناورانه	زمینه‌سازی برای توسعه فناوری‌های سبز و صادرات دانش‌بنیان
حقوقی	استفاده از اصل CBDR برای تقسیم عادلانه تعهدات بین کشورها

این اجلاس، اگرچه هنوز به توافق نهایی نرسیده، اما برای ایران فرصتی طلایی بود تا در شکل‌گیری قواعد آینده جهان در حوزه پلاستیک، نقش ایفا نموده و منافع خود را تثبیت کند.

منابع/پیوندها

۱. www.dw.com

۲. Inpia.ir

۳. www.unep.org

نویسنده: رضا مهاجر

نشانی پستی: rmohajer2010@gmail.com